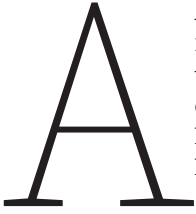

Suomalaisessa huippu-urheilussa olisi päästävä Sami Itanin mielestä siniristilippujen heiluttelusta moniarvoisemman yhteisöllisyyden aikaan. Olympiakisoja Itani seuraa uteliaana penkkiurheilijana.

Sami Itani:

**Huippu-urheilu
tarvitsee
uusia lähtöjä**

ALTO-YLIOPISTON KAUPPAKORKEAKOULUSSA TYÖELÄMÄPROFESSORINA työskentelevällä Itanilla ei tällä hetkellä ole muodollisia siteitä urheilujärjestöihin. Urhean hallintoneuvostoon hän kuuluu Aalto-yliopiston edustajana.

Olympiakisat ovat hänen mukaansa symbolina paljon urheilua suurempi tapahtuma – ja kasva-va riski niin urheiluaatteelle kuin huippu-urheilulle. Geopolitiikka vaikuttaa myös olympialiikkeeseen.

– Niin tämä vuosi kuin tuleva vuosikymmenen tuovat taatusti konfliktitilanteita, jossa vastakkain ovat liberaali länsi ja monet muut maat. En usko, että KOK pystyy sovittelemaan arvostiririitoja, jolloin on olemassa jopa olympialiikkeen hajoamisriski.

Itani näkee KOK:n valinneen jo puolensa ja suuntautuvan Euroopan ja Pohjois-Amerikan sijaan muualle maailmaan, josta yleisö ja sitä kautta raha tulee yhä enemmän. Tämä ei järjestön toiminnan jatkuvuuden näkökulmasta ole välttämättä väärä valinta. Itanin arvioi, että yksityisen yrityksen tapaan KOK:n johto kuuntelee ”osakkeenomistajien” enemmistöä, eikä äänekästä vähemmistöä, johon Suomikin kuuluu.

KOK on mukauttanut toimintatapaan vastaamaan 2000-luvun vaatimuksia. Naisia kilpailee olympiakisoissa yhtä paljon kuin miehiä, kisoissa nähdään uusia trendikkäitä lajeja ja hakuprosessin liittyvää korruptiota on pyritty kitkemään. Itani näkee kuitenkin, että tämän suurempaan muutokseen rakenteellisesti suljettu ja läpinäkymätön järjestö ei kykene.

– En usko, että KOK tulee merkittävästi muuttumaan. Vanhoilla höyryillä mennään varmaan vielä muutamat muutamat olympiakisat, jos ei mitään suurempaa skandaalia tule.

Itani sanoo olevansa positiivisesti yllättynyt siitä, etteivät Pariisin kisat ole herättäneet juurikaan vastustusta Ranskassa. Maassa lähdetään herkästi osoittamaan mieltä. Olympiakisojen alla protesteja ei ole näkynyt, minkä Itani arvioi ker- tovan hyvää kisoista.

Huippu-urheilu perustelu hukassa

Suomalaisessa urheilukeskustelussa viitataan usein vuonna 2018 valmistuneeseen KIHUn tutkimukseen, jonka mukaan 70 prosenttia suomalaisista pitää urheilumenestystä tärkeänä. Tämä ei tarkoita sitä, että 70 prosenttia suomalaisista pitää huippu-urheilun julkista rahoitusta välttämättömänä, muistuttaa Itani.

– Urheiluyhteisön sisäisessä kuplassa uskotaan urheilun olevan tärkeämpää isommalle osalle kansaa kuin se onkaan. Kuplan ulkopuolella siihen suhtaudutaan usein neutraalisti tai jopa kielteisesti.

Itani arvelee, että urheiluväki saattaisi yllättyä, kuinka vähän urheilulla lopulta on kannatusta Suomessa. Samaan suuntaan antaa viitteitä **Jarmo Mäkisen** ja **Kaisu Monosen** artikkeli seitsemän Euroopan maan kansalaisten käsityksistä huippu-urheilusta toisaalla tässä lehdessä.

Huippu-urheilua tarvitaan Itanin mukaan myös tulevaisuudessa. Sen merkitys olisi kuitenkin arvioitava uudelleen. Itanin mukaan huippu-urheilun tärkein tehtävä ei enää ole Suomen maineen vahvistaminen maailmalla, vaan ihmisten yhdistäminen aikana, jolloin yhteiskunnalliset jakolinjat jyrkkenevät. Urheilu puhuttelee yhä suurta osaa suomalaisista. Itani muistuttaa, että kulttuurisia keinoja taistella polarisaatiota vastaan on rajoitetusti.

– Muutos vaatisi myös kollektiivisen periaatepäätöksen suomalaiselta urheiluyhteisöltä ja järjestökentällä. Viestiä olisi muutettava kansallismielisestä identiteetin rakentamisesta tai liiketaloudellisiin hyötyihin vetoamisesta pehmeämpiä arvoja korostavaan suuntaan.

Seuratoiminta tulee muuttumaan

Itani pitää seuratoimintaa merkityksellisenä yhteisöllisyyden ja paikallisten toimijoiden näkökulmista. Hänestä seur- rat ovat yksi kauneimmista asioista suomalaisessa liikun- nassa ja urheilussa. Eri puolilla maailmaa asuneena Itani

on päässyt näkemään, että suomalainen vapaaehtois- kulttuuri on kansainvälisesti poikkeus.

Kolmannen sektorin vapaaehtois- toiminta on edelleen elinvoimaista Suomessa, mutta Itanin mukaan tämä ei välttämättä jatku ikuisesti. Hänen oman sukupolvensa ja sitä nuorem- mat aikuiset eivät enää lähde herkäs- ti seuratoimintaan.

– Monesti puhutaan, että seuroissa ei ole riittävästi oh- jaajia ja valmentajia. Vielä vähemmän on halukkaita pyö- rittämään seuraa hallinnollisesti, mikä on kuitenkin koko toiminnan edellytys.

Itani arvioi seurakentän voivan muuttua radikaalisti tu- levaisuudessa. Toiminta saattaa keskittyä suurempiin seu- roihin ja pienempiä kuolee. Kehitys voi myös kaventaa la- jikirjoja. Itanin mielestä Suomessa olisi syytä keskustella, miten monipuolista lajitarjonnan pitäisi olla. Suomen val- takunnan urheiluliittoon kuului 1990-luvun alussa 53 jäsen- liittoa. Vuonna 2024 opetus- ja kulttuuriministeriö myön- si avustusta 73 lajiliitolle ja 25 liikunnan palvelujärjestölle.

– Kuinka monipuolista lajipakettia voidaan tarjota? Meil- lä on 1980-lukulainen ajatus, että on tärkeää ja itsearvois- ta tukea mahdollisimman montaa lajia. Mutta onko se enää käytännössä mahdollista? Ei välttämättä, pohtii Itani.

Itani toteaa, että Palloliitto ja Jääkiekkoliitto tulisivat toimeen ilman valtiontukea. Suomen Urheiluliittoa (SUL) tuen poistuminen kirpaisisi enemmän, mutta ei lopettaisi toimintaa. Sen sijaan monien pienten lajiliittojen toimin- ta kuihtuisi ilman julkista tukea. Itani kaipaakin parlamen- taarista keskustelua siitä, miten laajaa urheilutoimijoiden kenttää Suomessa halutaan pitää yllä.

Valtion liikuntarahoitusta ja järjestökentän resursseja enemmän Itani huolehtaa kuntien tilanne. Liikunnan olo- suhteet luodaan edelleen pääosin kunnissa, joiden leik- kaukset vaikuttavat kaikilla tasoilla huippu-urheilusta harrasteliikuntaan.

"Vanhoilla höyryillä mennään varmaan vielä muutamat olympiakisat."

Vanha johtamiskulttuuri tiensä päässä

SUL:n puheenjohtajana vuosina 2019–2022 toiminut Itani sanoo yllättyneensä järjestöstä kiinnostuneiden ulkoisten sidosryhmien määrästä. Järjestötoimijoiden lisäksi puoluepoliitikoilla oli halua vaikuttaa SUL:n toimintaan. Itse johtamisessa on Itanin mukaan kyse aina ihmisten johtamisesta. Käytettävissä olevat keinot ovat järjestössä kuitenkin erilaisia kuin yrityksessä. Järjestössä korostuu strategisesti tehtävä normatiivinen johtaminen, jossa pyritään saamaan ihmisiä mukaan ja sitoutumaan toimintaan yhteisten toimintatapojen ja arvojen avulla.

Johdonmukainen arvojohtaminen on kuitenkin Itanin mukaan vaikeaa, sillä suomalaisilla urheilujärjestöillä ei tähän perinteitä. Järjestöillä olisikin oltava kykyä ja uskallusta määrittää arvojaan uudelleen, jotta vuosina 1997–2012 syntyneistä koostuvaan Z-sukupolveen kuuluvat kiinnostuivat niiden toiminnasta. Sukupolven arvoja ovat muun muassa yksilöllisyys ja tasa-arvo.

– Toki tämä näkyy työpaikoillakin. Työyhteisöt ovat paljon monimuotoisempia arvojen, sosiaalisen taustan, sukupuolen, etnisyyden ja kulttuurin suhteen kuin 1990-luvulla.

Itani näkee, ettei järjestöjen nauttima oikeutus toimia säily ilman merkittäviä muutoksia. Lajien sisällä voi olla eri tasoilla uudistusvalmiutta, mutta jarruna saattaa olla liiton johto. Vielä enemmän muutosta jarruttavat kansainväliset lajiliitot, joiden toimintakulttuuri periytyy 1900-luvulta. Itanin mukaan on mahdollista, että liiton sijaan suunnan näyttäjäksi voi nousta jokin muu toimija.

– Jokin yksittäinen toimija, oli se sitten osakeyhtiö, yhdistys tai seura pystyy tavoittamaan uusia yleisöjä ja kasvatamaan toimintaa paremmin kuin vakiintunut liitto. Niin siitä tulee sekä yleisön että median silmissä kiinnostavampi ja oikeutetumpi taho kommentoimaan koko lajia kuin lajiliitto.

Suomalaisuuden laajentuva kirjo

Maahanmuuttajataustaisen väestön osuus suomalaisista on kasvanut Suomessa kolmessa vuosikymmenessä alle prosentista liki kymmeneen prosenttiin. Suomeen muuttaneiden tilanne on kuitenkin niin liikunnassa kuin laajemminkin ottaen toinen kuin Ranskassa, Saksassa, Hollannissa tai Ruotsissa.

– Jos katsotaan Ruotsia, niin siellä maahanmuuttajataustaisten liikunta ja urheilu on segregoitunut hyvin voimakkaasti. Maahanmuuttajat ovat toimineet 1990-luvulta lähtien omissa seuroissaan. En voi välttää ajattelemasta, että tämä liittyy laajempaan segregaatioon ruotsalaisessa yhteiskunnassa.

Itanin mielestäni on tärkeää, että urheilu tarjoaa lapsille ja nuorille väylän tulla osaksi yhteiskuntaa. Monissa maissa maahanmuuttajien suhteellinen osuus huippu-urheilijoista on paljon suurempi kuin kantäväestöön kuuluvien. Urheilu on tarjonnut heille väylän sosiaaliseen nousuun. Suomessa tilanne on toinen.

– Sinänsä se, että meillä ei ole paljon maahanmuuttajataustaisia huippu-urheilijoita kertoo hyvää maahanmuuttajien integraatiosta. Ei välttämättä tarvitse potkia palloa aamusta iltaan tehdäkseen jotain järkevää tässä maassa, sanoo Itani.

Sami Itani

(s. 1987)

- Työelämäprofessori Aalto-yliopisto, kaupparkeakoulun johtamisen laitos 2021–
- Adecco Finland -konserni, toimitusjohtaja 2020–2021
- Adecco Finland -konserni, varatoimitusjohtaja ja henkilöstöjohtaja 2016–2020
- Kauppatieteiden tohtori 2016, Aalto-yliopisto
- Kauppatieteiden maisteri, 2011, Jyväskylän yliopisto
- Suomen Urheiluliiton johtokunnan jäsen 2018
- Suomen Urheiluliiton puheenjohtaja 2019–2022
- Kymmenottelija, ennätys 7731 pistettä; SM-kultaa 2011 ja 2012
- Väitöskirja: A Critical Theory approach to human resource management – Mapping out the ideological evolution of HRM in the era of multinational corporations.

Maahanmuuttajien määrä kasvaa Suomessa tulevaisuudessa mitä todennäköisimmin huomattavasti. Työvoimatarve on suuri ja paineita lisää myös ilmastonmuutos, joka yhdessä väestönkasvun kanssa heikentää elinoloja Saharan eteläpuolisissa Afrikassa.

– Suomi voi väistämättä olla etnisesti aivan erilainen yhteiskunta 20 vuoden päästä – ottamatta kantaa, onko se hyvä, huono vai erittäin huono asia.

Ottavatko suomalaiset koppia baseballista?

Sami Itani antaa kolme liikuntavinkkiä. Aktiivisen liikkujan ei ensinnäkään kannata lopettaa harrastustaan kuin seinään vuosikausiksi. Toiseksi hän kannustaa liikkumaan luonnossa mahdollisimman paljon. Monilla suomalaisilla on jo ohut luontosuhde ja Suomeen muuttaneille uuden kotimaan luonto on tuntematon. Itanin mukaan onkin hyvä, jos liikkumisseurana on eritaustainen ihminen, jonka kanssa voi jakaa kokemuksia.

Itani vinkkaa suomalaisia kokeilemaan baseballia, jota hän pelaa ja seuraa innolla. Lajissa viehättävät häntä pelin ristiriitaiset osatekijät. Peli on joukkuelaji, jonka ytimessä on syöttäjän ja lyöjän välinen kaksinkamppailu. Perinteillä on baseballissa tärkeä asema, mikä näkyy lajilegendojen kunnioituksessa ja myös peliareenoissa. Yhdysvaltojen suurkaupunkien stadionit ovat eräänlaisia Amerikan historiasta kertovia maalaiskeittäitä.

Itani toivoo, että laji saisi jalansijaa Suomessa. Baseball voisi Itanin mielestä täydentää lajitarjontaa pesäpallon rinnalla.

– Jos miettii pesäpallon tulevaisuutta ja pesäpallopaikkakuntien demografisia haasteita, niin toimintaa voisi laajentaa baseballiin ja sitä kautta kaupunkien ja maahanmuuttajaväestön pariin. ♦